

วิจารณ์หนังสือ : Book Review

คุณสมบัติพื้นฐานของชาวพุทธ*

The basic features of Buddhist

ผู้เขียน: วศิน อินทสระ

Author: Wasin Intasara

พระครูวิบูลส์สวสฺส และพระมหามิตร ฐิตปัญโญ

Phrakhru Wibunsilaprot and Phramaha Mit Thitapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: pmahamit@gmail.com

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง หนังสือเรื่อง คุณสมบัติพื้นฐานของชาวพุทธ ซึ่งแต่งโดยอาจารย์วศิน อินทสระ เป็นหนังสือดีลำดับที่ 196 ของชมรมกัลยาณธรรม เหมาะสำหรับผู้สนใจใฝ่ธรรมในเชิงปรัชญาชีวิต และศาสนา เป็นการปูพื้นฐานคุณสมบัติของชาวพุทธที่ดี คนเราจะเป็นอะไรที่ดีได้ ก็ต้องมีคุณสมบัติของความเป็นเช่นนั้นโดยทันตแพทย์หญิงอัจฉรา กลิ่นสุวรรณ ผู้เป็นประธานชมรม ได้ขออนุญาตพิมพ์มีจำนวนทั้งหมด 122 หน้าจัดพิมพ์เป็นธรรมทาน โดยชมรมกัลยาณธรรมจัดพิมพ์ จำนวน 5,000 เล่ม

หนังสือเรื่อง คุณสมบัติพื้นฐานของชาวพุทธที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ มี 5 ประการ คือ 1) ศรัทธา ความเชื่อที่มีเหตุผล 2) ศีล ความประพฤติ

ดีทางกาย วาจา การงดเว้นจากการเบียดเบียน 3) ความไม่ถือมงคลตื่นข่าว หนักแน่นในเรื่องกรรม ไม่ถือมงคลภายนอก อันขัดกับหลักกรรม 4) ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพุทธศาสนา 5) ทำอุปกะระ คือบำเพ็ญบุญในพระพุทธศาสนาได้อธิบายรายละเอียดทั้ง 5 ประการนี้ไว้พอสมควร เป็นการปูพื้นฐานคุณสมบัติของชาวพุทธที่ดี คนเราจะเป็น อะไรที่ดีได้ ก็ต้องมีคุณสมบัติของความเป็นเช่นนั้น พุทธศาสนิกชนที่แท้จริง ย่อมมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะภายในดวงจิต และมีคุณสมบัติของชาวพุทธที่แท้จริงอันเป็นเครื่องหมายแห่ง “พุทธะ” คือ ผู้มีที่พึ่งอันประเสริฐ คือ “พระธรรม” ไม่ว่าชีวิตภายนอกอันเกี่ยวข้องกับ “โลภธรรม” จะผันผวนแปรปรวนไปเพียงไร แต่จิตใจหรือโลกภายในของผู้เป็นชาวพุทธที่แท้

*ได้รับบทความ: 3 ธันวาคม 2561; แก้ไขบทความ: 27 พฤศจิกายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 30 พฤศจิกายน 2563

Received: December 3, 2018 ; Revised: November 27, 2020; Accepted: November 30, 2020

ย่อมตั้งมั่น ไม่หวั่นไหว ทุกข์กายและความสูญเสียภายนอก อาจมาระคายจิตใจได้บ้าง แล้วแต่ภูมิจิต ภูมิธรรมของแต่ละท่าน ชาวพุทธที่แท้ย่อมมีความ ต้านทานทุกข์ได้ในระดับหนึ่ง และไม่มีวันที่จะหัน ไปพึ่งพาสิ่งอื่นใดนอกเหนือจากพระรัตนตรัยใน ความเป็นจริงของสังคมของเรายังมีสิ่งแอบแฝง ปลอมปนอยู่

ในความเป็นพุทธมากมาย ทั้งไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ วัตถุมงคล เครื่องรางของขลังและพวก นอกลัทธิต่างๆ และอาศัยศาสนาหากิน เป็นต้น หากผู้นำสังคมไม่เอาใจใส่ ไม่ให้การศึกษา และไม่ ส่งเสริมการเผยแผ่ธรรมที่ถูกตรง ย่อมมีผู้หลงคว่ำ ที่ยึดเกาะผิดๆ เป็นอันมาก ทั้งในส่วนตัวบุคคล ก็ต้องเป็นผู้ที่ทำบุญดีมาแต่ปางก่อน และมีความ ใส่ใจรักษา ไม่ศรัทธาอย่างมกมาย เราจึงจะได้เป็น หนึ่งในชาวพุทธที่มีคุณสมบัติอย่างแท้จริง จนถึง เรื่องสุดท้ายในเล่มคือ “มนุสยปฏิวัติ” ที่ช่วยปลุกสติ ใ้เราใจให้พวกเราชาวพุทธ ตามหาแก่นแท้แห่งพุทธ ธรรมเพื่อคุณค่าแห่งศักยภาพที่ได้เกิดมาเป็น มนุษย์และพบพระพุทธศาสนา อันเป็นหนทาง ดำเนินไปสู่อิสรภาพของชีวิตและจิตวิญญาณอย่าง แท้จริง

2. โครงสร้างหนังสือ

หนังสือเรื่องนี้มีทั้งหมด 6 หัวข้อ ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

หัวข้อที่ 1 คุณสมบัติพื้นฐานของชาวพุทธ ว่าด้วยเรื่อง 1) ศรัทธา ความเชื่อที่มีเหตุผล 2) ศีล ความประพฤติดีทางกาย วาจา การงดเว้น จากการ เบียดเบียน 3) ความไม่ถือมงคลตื่นข่าว หนักแน่น

ในเรื่องกรรม ไม่ถือมงคลภายนอก อันขัดกับ หลักกรรม 4) ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพุทธศาสนา 5) ทำอุปัชฌา คือบำเพ็ญบุญในพระพุทธศาสนา

หัวข้อที่ 2 หมอดู (โหราศาสตร์) กับ ศักยภาพในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่าด้วยเรื่อง การเชื่อโชคลาง การวางอนาคตลงให้หมอดูเป็น ผู้ตัดสิน เป็นส่วนหนึ่งแห่งความอ่อนแอทางจิตใจ ของมนุษย์

หัวข้อที่ 3 วัตถุมงคลว่าด้วยเรื่อง วัตถุมงคลเครื่องรางของขลัง

หัวข้อที่ 4 ขัดแย้งตัวเองว่าด้วยเรื่อง กฎ แห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

หัวข้อที่ 5 มรดกบุญและบาปว่าด้วยเรื่อง การสร้างพระพุทธรูปบูชาธรรม

หัวข้อที่ 6 การฟื้นฟูสังคมไทยและมนุสย ปฏิวัติว่าด้วยเรื่อง เรื่องราหู เรื่องจันทเทพบุตร สุริยเทพบุตร

ผู้วิจารณ์เห็นว่า โครงสร้างเนื้อหาคุณสมบัติ พื้นฐานของชาวพุทธ ที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ว่า ชาวพุทธที่ดีมีคุณสมบัติของชาวพุทธ จะต้องเชื่อกรรม เชื่อมั่นในการกระทำของตน ไม่หวังผลสำเร็จจาก การดลบันดาล จากภายนอกหรือลาภลอยไม่สวน ทางกับหลักธรรมของพุทธศาสนา มิฉะนั้นแล้ว เรา จะเหลืออะไร นอกจากเป็นพุทธแต่เพียงชื่อเท่านั้น

3. เนื้อหาโดยย่อ

เนื้อหาในหนังสือนี้มีทั้งหมด 6 ตอน ผู้วิจารณ์ได้แยกอธิบายแต่ละตอนดังนี้

หัวข้อที่ 1 คุณสมบัติพื้นฐานของชาวพุทธ ในส่วนของผู้ศึกษาขอนำเสนอความเห็น ว่า ผู้เขียน

ให้แนวคิดไว้ในหัวข้อที่ 1 นี้ มีการเขียนกล่าวอ้างถึงสถานการณ์ที่ชาวพุทธได้สูญเสียคุณสมบัติของชาวพุทธไปเป็นอันมาก แล้วเอาหลักอันเป็นคุณสมบัติของชาวพุทธ ลองนำพื้นฐานของชาวพุทธนำมาพิจารณาแต่ละข้อ คือ 1) มีศรัทธา หมายถึง ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาเชื่อในพระรัตนตรัย แต่ชาวพุทธเราเวลานี้ มีศรัทธาเชื่อในไสยศาสตร์ ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากกว่าพระรัตนตรัยอันบริสุทธิ์ 2) มีศีลบริสุทธิ์ดี ชาวพุทธไทยส่วนมากไม่รู้สิ่งเหล่านี้ เท่าที่ยังไม่มีโอกาสล่วงละเมิด พอมีโอกาสล่วงละเมิดศีลก็ขาดทันที ไม่ได้ตั้งใจรักษารึจริง ๆ แม้แต่สักข้อเดียว ศีลข้อเว้นจากสุราเมรัยนั้น ชาวพุทธไทยล่วงละเมิดได้อย่างไม่รู้สึกละอาย ยิ่งหนักเข้าไปอีกก็คือ พระบางรูป ซึ่งมีชื่อเสียงทางคลังและศักดิ์สิทธิ์นั้น แม้จะประพฤติผิดวินัยของสงฆ์อยู่เป็นอาจิน แต่ก็ไม่มีใครถือ กลับห้อมล้อมยกย่องเป็นการใหญ่ ความไม่สนใจใฝ่ดีต่อศีลธรรมในสังคมไทย และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่มุ่งเน้นอยู่ที่การเติบโตทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางทรัพย์สินเป็นจุดหมายหลัก ผู้ใหญ่ในครอบครัวสาละวนยุ่งเหยิงอยู่ด้วยการแสวงหาเงินตราวัสดุ มาให้เพียงพอกับตัณหา ซึ่งถูกเร้า อยู่ทุกวัน 3) ไม่ถือมงคลตื่นข่าว พระพุทธรูปนั้นเดิมทีเดียว ท่านสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นที่ระลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้า คือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระมหากรุณาธิคุณ แล้วถ่ายทอดดำเนินตามไปๆ มาๆ ชาวพุทธจำนวนไม่น้อย เอาพระพุทธรูปองค์ใหญ่บ้าง เล็กบ้าง มาเป็นวัตถุของคลังศักดิ์สิทธิ์ สำหรับไว้ถือนวอนขอนั้นขอนี้จากท่าน ทำให้พระพุทธรูปเป็นเหมือนเทวรูปของ

พราหมณ์ไป เพี้ยนไปจากจุดมุ่งหมายเดิมและเสียหลัก กลัปลายเป็นความสัมพันธ์ในระบบผลประโยชน์ คนในสังคมไทยเชื่อถือมงคลภายนอกกันมาก ตราบใดที่ชาวพุทธผู้ใดยังชอบหื้อเอาความมั่งงาย ตราบนั้นชาวพุทธผู้นั้น ย่อมไม่อาจล่วงพ้นภูมิปุถุชนก้าวเข้าสู่อริยภูมิได้ ความมั่งงายหรือมงคลตนขวานั้น เกิดจากความไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไร ไม่รู้เหตุผล ไม่รู้ต้นเหตุแล้ว เข้าใจผิด คิดว่าสิ่งนั้นๆ จะช่วยให้พ้นภัย ให้มีลาภ ให้มีความสุขได้ จึงชวนกันบวงสรวง อ้อนวอน ทำสิ่งที่ไม่มีตัวตนขึ้นแล้วเคารพบูชาด้วยความยึดมั่นถือมั่นว่าจะอำนวยโชคลาภให้ตนได้ 4) ไม่แสวงหาเหตุผลนอกพุทธศาสนา การทำความดีต่อนักบวชหรือศาสนิกในศาสนาอื่น ทางพุทธศาสนาไม่ถือเป็นบาปหรือเสียหายท่านไม่ห้าม ตรงกันข้ามท่านสนับสนุนให้มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ และสัตว์โลกทั้งปวง สังคมสงเคราะห์เป็นสิ่งจำเป็นในสังคมมนุษย์ การช่วยเหลือกันในฐานะสังคมสงเคราะห์ย่อมเป็นการสมควร แม้ในระหว่างคนต่างศาสนา พระศาสดาผู้ทรงมีพระทัยเกื้อกูลแก่สัตว์โลกทั้งปวง ย่อมทรงพอพระทัยชาวพุทธผู้มีการศึกษา ย่อมเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ 5) ทำบุญในพุทธศาสนาอุบาสก อุบาสิกา คือ ชาวพุทธชายหญิง ควรชวนชวนในทาน ศีล และภาวนาให้ต่อเนื่อง เพื่ออบรมบ่มนิสัยของตนให้ดีงาม จุดหมายปลายทางของการบำเพ็ญคุณความดีคือ อุปนิสัยอันดีงาม ความเลอเลิศแห่งอุปนิสัย คนไทยนิยมทำสังฆทาน เพื่อสะเดาะเคราะห์บ้าง เพื่อต่ออายุบ้าง เพื่ออุทิศส่วนบุญให้ผู้ตายบ้าง ล้วนแต่เพื่อตัวเองและญาติมิตรของตัวเองทั้งนั้น น้อยคนที่ทำสังฆทานเพราะคิดถึง

พระสงฆ์หรือความอยู่รอดของพุทธศาสนา แม้จะ
ดูเป็นการให้ก็เป็นการให้เพื่อได้เสียเป็นส่วนมาก
มีความโลภเป็นตัวนำ ไม่ได้กำจัดความโลภหรือ
ความเห็นแก่ตัวลงไปสักเท่าใด เผลอๆ จะเพิ่มพูน
มากขึ้น เพราะมุ่งแต่ผลที่จะได้จึงละเลยผู้รับ ซึ่งตน
ควรช่วยเหลือไปเสียแม้รู้ว่าขาดแคลน (Intasara,
2013 : 11-54) ซึ่งมีความสอดคล้องกับท่านพระ
พรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ประยุทธ์ ปยุตโต) (Phra
Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2012 :
656) กล่าวว่า ศรัทธา เป็นธรรมขั้นต้นที่สำคัญยิ่ง
เป็นอุปกรณ์ชักนำให้เดินหน้าต่อไป เมื่อใช้ถูกต้อง
จึงเป็นการเริ่มต้นที่ดี ทำให้การก้าวหน้าไปสู่จุด
มุ่งหมายได้ผลเร็วขึ้น กลับประสบความสำเร็จ
ช้ากว่า ผู้มีปัญญาดีอย่างว่า แต่มีศรัทธาแรงกล้า
เลื่อมใสในธรรม คือ เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อด้วยเหตุ
ด้วยผล เชื่อมั่นในคุณงามความดี มีความเชื่อความ
เลื่อมใสในความจริง เพื่อที่จะไม่ให้บุคคลลุ่มหลงไป
ตามสิ่งที่ยั่วชวน และลักษณะอาการที่เป็นไปใน
ภายนอก (Phra Brahmagunabhorn (P. A.
Payutto), 2018 : 323)

ผู้วิจารณ์เห็นว่าบทนี้ที่ผู้เขียนกล่าวไว้
เป็นการสุดโต่งเกินไป เน้นลักษณะพระพุทธานุภาพ
เข้าถึงได้ยาก แคกระพี้เปลือกนอกเท่านั้น โดยการ
มองเพียงด้านเดียว คือไม่ได้แยกแยะว่า คนส่วน
ใหญ่ที่นับถือพระพุทธศาสนามีความศรัทธาเพียงใด
มีความเชื่ออย่างไร ความเข้าใจในแก่นแท้ของ
พุทธศาสนานั้น ก็จำกัดอยู่ในวงคนส่วนน้อย สมัย
โบราณก็คงจะเป็นในกลุ่มผู้ที่บวชเรียนมาแล้ว
(และมีความตั้งใจศึกษาในพระไตรปิฎก) แต่ในสมัย
นี้มีช่องทางให้ศึกษามากขึ้น แต่ก็จำกัดอยู่ที่คนส่วน

น้อยอยู่ดี ส่วนเรื่องความมั่งมีต่างๆ นานา
โดยเฉพาะเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ หรือความ
เชื่ออื่นๆ ที่ไม่มีการไตร่ตรองตามหลักพุทธศาสนานั้น
ผู้วิจารณ์คิดว่ามีเยอะมาแต่ไหนแต่ไรแล้วเหมือนกัน
สมัยนี้เสียอีกที่ยังมีหนังสือของพระอาจารย์ต่างๆ
ให้อ่านมากกว่าสมัยก่อน อธิบายหลักธรรมให้
เข้าใจได้ง่ายกว่าสมัยโบราณด้วยซ้ำไป แต่จำนวน
คนที่สนใจศึกษาก็ยังจัดว่าเป็นคนกลุ่มน้อยอยู่ดี
สถาบันสงฆ์เสียอีกที่ควรเรียน สภาพการณ์ปัจจุบัน
ควรจะดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปใน
แนวทางใด สร้างศรัทธาด้วยความเชื่อที่มีเหตุผล
อย่างไร ไม่ใช่เอาวัตถุนิยมมาล่อเพื่อสร้างศรัทธา
ควรจะนำเอาหลักธรรมคำสอนมาสร้างศรัทธา
เท่านั้น

หัวข้อที่ 2 หมอดู (โหราศาสตร์) กับศักยภาพ
ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในส่วนของผู้ศึกษา
ขอนำเสนอความเห็นจากผู้เขียนให้แนวคิดที่ว่าใน
หัวข้อที่ 2 นี้มีการเขียนถึง หมอดูโหราศาสตร์ว่าจะ
ทำอะไรนิตอะไรหน่อย ก็ต้องให้หมอดู ดูเสียก่อน
ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง การตัดสินใจทำ
อะไร หรือไม่ทำอะไรด้วยเหตุผลและสติปัญญานั้น
เป็นการกล่าวเกินความจริง ผู้เขียนแสดงการ
ศรัทธาเป็นเรื่องของความเชื่อ ความเลื่อมใสแต่
ความจริงเป็นเรื่องของเหตุผล พระพุทธศาสนา
สอนให้คนเชื่อในสิ่งที่มีความเหตุผลรองรับ และพระพุทธ
ศาสนาสอนให้เชื่อว่าการกรรมมีจริง สอนในเชื่อในผล
ของกรรม สอนให้เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตัวเอง
สอนให้เชื่อในพระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต
(ตถาคตโพธิสัทธา) แต่เนื่องจากค่านิยมของคนไทย
มีความยึดมั่นและมีความเชื่อในเรื่องต่างๆ มาก

มนุษย์เกิดมาต้องเผชิญปัญหาต่างๆ มากมายในการดำเนินชีวิต ซึ่งทุกขณะต้องมีการตัดสินใจและเลือกกระทำการต่างๆ การมีความเชื่อจะช่วยให้การตัดสินใจเกิดความมั่นใจและมั่นคงในการดำเนินชีวิต ถึงแม้บางเรื่องจะไม่สามารถพิสูจน์ได้แน่นอนก็ตาม เพราะถ้ามนุษย์มีความสงสัยไปทุกเรื่อง และไม่ยอมเชื่อจนกว่าจะพิสูจน์ได้ด้วยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ชีวิตก็จะไม่สามารถดำเนินไปโดยราบรื่น จิตใจก็จะเต็มไปด้วยความวิตกกังวลต่างๆ ไม่สามารถตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ความเชื่อที่ไม่สามารถใช้เหตุผลพิจารณาเลย ก็อาจกลายเป็นความเชื่อที่เป็นไปในลักษณะงมงายก็ได้เป็นลักษณะสำคัญมากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่ก้าวหน้าและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ถ้าเชื่อหมอดูมาก เราก็จะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองและสูญเสียการดำเนินชีวิตไปตามแนวทางเหตุผล สังคมเราจึงหาคนมีความรู้ได้ง่าย แคหาคนมีทั้งความรู้และคุณธรรมได้ยากการเชื่อโหราศาสตร์การวางอนาคตลงให้หมอดูเป็นผู้ตัดสินใจเป็นส่วนหนึ่งแห่งความอ่อนแอทางจิตใจของมนุษย์ (Intasara, 2013 : 55-58) ซึ่งมีความสอดคล้องกับสุภัทรา สุภาพ (Suphap, 2000 : 161) กล่าวว่า ผู้ที่เชื่อถือ เห็นว่าชีวิตของมนุษย์ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของดาวพระเคราะห์ ไม่ว่าจะในทางที่ดีหรือร้ายก็ตาม ฉะนั้นการปฏิบัติตนให้ถูกต้อง จึงเป็นสิ่งดีเป็นการประพฤติดีให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ไม่ประมาท และหาทางผ่อนหนักเป็นเบา เคราะห์กรรมที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะบุคคลที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตหรือคนที่มีความทุกข์ มักจะชอบหาโหรหรือหมอดูเพื่อขอคำแนะนำ เพื่อความสบายใจ

ของตนเอง ฉะนั้นโหรหรือหมอดูบางครั้งทำหน้าที่คล้ายๆ กับนักจิตวิทยา เพราะเป็นการระบายอารมณ์ของคนบางคน และเป็นที่ได้ปรับปลอบจิตใจในบางเรื่อง แต่มีเหมือนกันที่ยังหาโหรหรือหมอดูยิ่งเศร้ายิ่ง เพราะเมื่อเขาทำนายว่า โชคเคราะห์ไม่ดีก็กลัวกลัว จึงต้องหาทางสะเดาะเคราะห์วิธีการต่างๆ เช่น รดน้ำมนต์ บันบานศาลกล่าว ตักบาตร เป็นต้น

ผู้วิจารณ์เห็นว่า ทุกอย่างอยู่ที่จิตใจเป็นสำคัญ บางครั้งมนุษย์ไร้ที่พึ่งทางใจ จึงมีศาสนาเป็นที่พึ่ง แต่ด้วยเหตุที่มนุษย์จำเป็นต้องศาสนามีได้และเข้าใจคำสอนยากในบางบุคคล จึงเริ่มหันมาพึ่งโหราศาสตร์ เหตุการณ์เกิดของมนุษย์มีกรรมเป็นตัวกำหนด จะเกิดที่ไหน วันใด เดือนใด ขาว ดำ ต่ำ สูง มันมีเหตุของกรรม การดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งก็คือกรรมแห่งวิถีชีวิต แต่อย่างไรก็ดี แต่กรรมไม่สามารถแก้ได้ แต่สามารถเบาบางลงอย่างเช่น น้ำสีแดง เติมน้ำสีขาวลงไป มันก็แดง แต่แดงน้อยลงอย่างนั้น แล้วมีไหมที่รู้ชะตาแต่ไม่สามารถทำอะไรได้เลย ฉะนั้นทุกอย่างเกิดจากจิตใจเป็นสำคัญ เข้มแข็ง มั่นใจ ไม่ประมาท มุ่งมั่น ในปัจจุบันสังคมไทยก็ยังมีการนำโหราศาสตร์มาใช้อ้างอิงในทุกระดับ ตั้งแต่พยากรณ์ดวงเมือง ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนกระทั่งการใช้ประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาชีวิตและการทำงาน โหราศาสตร์ในเรื่องของการสร้างขวัญกำลังใจในการดำรงชีวิต ดังนั้น การพึ่งพาผู้รู้หรือผู้ให้กำลังใจ จึงสามารถช่วยลดความตึงเครียดดังกล่าว โหราศาสตร์มักถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น การ

ใช้ถุขยยาม พิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อโบราณ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน ฮวงจุ้ยหรือการใช้ดูลักษณะบุคคล (โหงวเฮ้ง) เพื่อช่วยคัดเลือกว่าบุคคลเหล่านี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นกุศโลบายในการสร้างขวัญกำลังใจและสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในองค์กรสร้างบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองได้

หัวข้อที่ 3 วัดถุมงคล ในส่วนของผู้ศึกษา ขอนำเสนอความเห็นเห็นว่า ผู้เขียนให้แนวคิดไว้ในหัวข้อที่ 3 นี้บทนี้ผู้เขียนเกริ่นนำถึง ความหมายของวัดถุมงคลการปลุกเสก ผู้เขียนได้พูดถึงผลเสียของวัดถุมงคลว่า ความเชื่อมั่นในวัดถุมงคลคือ ทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นการขัดแย้งกับกฎแห่งกรรม ผู้วิจารณ์เห็นว่ามนุษย์จำเป็นต้องผูกพันอยู่กับความเชื่อโดยมิอาจขาดความเชื่อได้ ชีวิตมนุษย์มีทั้งสิ่งที่มองเห็นได้ เข้าใจได้ และพิสูจน์ได้ความเชื่อทำให้มนุษย์เกิดความมั่นใจทำให้เกิดความสบายใจ และความเชื่อทำให้มนุษย์บรรลุถึงความสำเร็จได้ วัดถุมงคลเป็นเรื่องของความเชื่อ ศรัทธาในสิ่งของซึ่งอาจเป็นทางด้านศาสนาหรืออาจเป็นตามสมัยนิยมก็ได้ วัดถุมงคลจะมีมากมายในสังคมไทย (Intasara, 2013 : 67) เครื่องรางของขลัง การทำเครื่องรางของขลังหรือที่เรียกในปัจจุบันว่า วัดถุมงคลนี้ เชื่อมโยงกับไสยศาสตร์และโหราศาสตร์ ส่วนมากมุ่งไปทางขลังทางศักดิ์สิทธิ์ ถ้ามุ่งไปทางขลัง ศักดิ์สิทธิ์ก็เป็นไสยศาสตร์ ตกลงว่าในการทำวัดถุมงคลต้องโยงไปถึงโหราศาสตร์และไสยศาสตร์ด้วยรวมกันแต่ใช้สวดพุทธมนต์ รู้แต่ว่าเพื่อให้เกิดความขลัง เอาพุทธมนต์ ไปใช้ในแนวไสยศาสตร์ ศาสตร์ทั้ง 2 นี้ ไสยศาสตร์ก็

โหราศาสตร์ก็ดี พุทธศาสนาปฏิเสธ ถ้าดูตามหลักพุทธศาสนาผู้ที่เลื่อมใสในโหราศาสตร์ จะดึงเรื่องราวในพระวินัยตอนหนึ่งเข้าไป โยงเข้าไป เพื่อสนับสนุนโหราศาสตร์โดยบอกว่า พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระเรียนโหราศาสตร์ได้ โหราศาสตร์เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าท่านทรงปฏิเสธว่า ไม่จริงไม่แท้ ไม่เหมือนพุทธศาสตร์ ไม่เหมือนคำสอนของพระพุทธเจ้า สิ่งเป็นของจริงของแท้ ผลเสียอีกอันหนึ่ง ในการมอบตัวไว้กับความเชื่อมั่นในวัดถุมงคลคือ ทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นการขัดแย้งกับกฎแห่งกรรม (Intasara, 2013 : 59-77) ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ประยุทธ์ ปยุตโต) (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2018 : 56) กล่าวว่า แม้ว่าคำ “วัดถุมงคล” จะแปลความหมายได้กว้างกว่าว่า สิ่งที่เป็นสิริมงคล หรือสิ่งที่นำสิริมงคลคือ ความดีงาม ความสุขความเจริญมาให้แต่คนทั่วไปมักเห็นความหมายอย่างเครื่องรางของขลังเท่าเดิม สำหรับพุทธศาสนิกชน การนับถือพระเครื่อง คือ เป็นหลักยึดเหนี่ยวที่สื่อใจโยงให้สนิทแน่วในพระพุทธคุณ มาจนถึงคุณมารดาบิดา อุปัชฌาย์ อาจารย์และปลุกใจให้ปสาทะ เกิดความชื่นบาน มั่นแน่วเข้มแข็ง มีกำลัง ทำให้จิตมีสติและสมาธิที่จะทำการนั้นๆ อย่างได้ผลดีเต็มที่และใจสว่าง ใช้ปัญญาคิดการได้โปร่งโล่ง ทำการได้รวดเร็วและลุล่วงสำเร็จถึงจุดหมาย ถ้าใช้ถูกต้องอย่างนี้ ก็จะไม่ผิดหลักกรรม ไม่ขัดต่อศรัทธาในกรรมคือ เชื่อการกระทำว่าจะต้องทำเหตุปัจจัย ให้เกิดผลที่ต้องการด้วยเรี่ยวแรงความเพียรพยายามของตน และจะเกิดผลดีทั้งระยะสั้นและระยะยาว แต่ถ้าไม่รู้จักใช้คือ

ใช้ผิดหลักกรรม ขัดต่อศรัทธาในกรรม ก็จะเกิดความเสื่อมทั้งแก่ชีวิตและสังคม

ผู้วิจารณ์เห็นว่ามองว่า สังคมไทย ไม่ว่าจะให้นำหนักไปด้านใดระหว่างวัดมณฑลภายนอกกับสรณะภายใน ในฐานะที่คนไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน มีความเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ถ้าหากว่าเราต้องการให้สังคมไทย เป็นสังคมพุทธที่สงบร่มเย็นเหมือนในอดีต คนไทยควรยึดมั่นในอุบาสกธรรม 5 ประการ คือ 1) มีศรัทธา 2) มีศีล 3) ไม่ถือนมกตตื่นข่าว เชื้อกรรม ไม่เชื่อนมกตคือมุ่งหวังจากการกระทำและการงาน มิใช่จากโชคกลางและสิ่งที่เชื่อกันว่าลัทธิศักดิ์สิทธิ์ 4) ไม่แสวงหาทักษิณภายนอกหลักคำสอนนี้ คือ ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา 5) กระทำกรรมสนับสนุนในพระศาสนาเป็นเบื้องต้น คือชวนชวายนในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา ก็ไม่ขัดต่อศรัทธาในกรรม

หัวข้อที่ 4 ขัดแย้งตัวเองในส่วนของผู้ศึกษาขอเสนอความเห็น ว่า ผู้เขียนให้แนวคิดที่ว่าในหัวข้อที่ 4 นั้นบทนี้ผู้เขียนกล่าวอ้างถึงความเชื่อทางโหราศาสตร์ที่สามารถชี้ชะตาชีวิตของผู้ที่ถูกรับคำทำนาย เชิงประจักษ์ประจักษ์สังคมว่า คนอยู่ในโลกเป็นคนด้นกไม่ได้ คนซื้อสัตย์ค้าขายไม่ได้ในโลกเขาโกหกกันทั้งนั้น ถ้าเป็นคนจริงๆ ต้องไปบวชเป็นพระเสียรู้แล้วรู้รอด บวชแล้วสอนคน ให้เป็นคนดี เป็นการขัดแย้งตัวเอง และยังกล่าวถึงรายการโหราศาสตร์ ทำนายโชคชะตา โดยให้ผู้สงสัยโทรเข้ามาถามได้ใจความสำคัญว่า คน เราเมื่อมีความทุกข์ก็ต้องการหาที่พึ่ง เขาทำนายชะตาดังคำพูดทำนองนี้ เป็นการขัดแย้งตัวเอง เช่น บอกว่า “คน

อยู่ในโลกเป็นคนด้นกไม่ได้ คนซื้อสัตย์ค้าขายไม่ได้ในโลกเขาโกหกกันทั้งนั้น ถ้าเป็นคนจริงๆ ต้องไปบวชเป็นพระเสียรู้แล้วรู้รอด บวชแล้วสอนคน ให้เป็นคนดี” คำพูดของโหรทำนองนี้เป็นอันตรายไม่ให้กำลังใจแก่ผู้บำเพ็ญคุณงามความดีในสังคมและขัดแย้งกับกฎแห่งกรรมของพระพุทธเจ้าขนาดเราให้กำลังใจกันอยู่ พูดเรื่องกฎแห่งกรรมทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กันอยู่เสมอ คนจำนวนไม่น้อยก็ยังทำความชั่ว (Intasara, 2013 : 78-80) ซึ่งมีความสอดคล้องกับเสฐียรพงษ์ วรรณปก กล่าวว่าชีวิตมนุษย์มิได้ขึ้นอยู่กับโหราศาสตร์ เป็นเงื่อนไขอย่างเดียว มันย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขปัจจัยอีกมากมาย เงื่อนไขต่ำที่สุด คือ กรรม (การกระทำ) ของคนๆ นั้นเอง เขาทำทั้งกรรมดีและกรรมไม่ดีคละกันไป สิ่งเหล่านี้แหละมีแนวโน้มจะให้ผลในอนาคต ไม่ว่าดีหรือไม่ดี พูดอีกนัยหนึ่งเราเป็นผู้กำหนดอนาคตเราเอง ถ้าต้องการให้ชีวิตเป็นไปอย่างใด ก็ต้องสร้างเงื่อนไขที่ดีๆ ไว้ให้มากแล้วอนาคตจะดีไปเอง ตรงข้ามถ้าสร้างแต่เงื่อนไขไม่ดี อนาคตก็เป็นไปตามนั้น คนเราถ้าไม่ชวนชวายนพยายามปล่อยชีวิตไป ตามยถากรรม ก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฟ้าดิน แต่กรรมเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนดอย่างแท้จริง นั่นคือเราต้องสร้างอนาคตของเราเอง คนที่พยายามพึ่งตัวเองด้วยการกระทำแต่ความดีถึงที่สุดแล้วย่อมอยู่เหนือโชคชะตา

ผู้วิจารณ์เห็นว่า ความขัดแย้งว่าการไม่ลงตัวระหว่างความคิดและความเป็นจริงที่เป็นอยู่ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างจิตใจใฝ่ดีและไม่ชั่ว หรือความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับสังคมหรือหลักการบางอย่าง อีกทั้งความขัดแย้งภายใน

บุคคลเกิดขึ้นจากภาวะที่จิตใจ เกิดกามตัณหาคือ ความอยากมี อยากได้ และเกิดภาวะตัณหาคือ ความอยากที่จะเป็นจึงทำให้เกิดความลำบากใจ ที่เกิดจากการต้องตัดสินใจทำบางสิ่งบางอย่าง จากสิ่งที่อาจทำได้ หรือต้องประสบ ตั้งแต่สองอย่าง ขึ้นไป ผลดีของความขัดแย้ง คือ ความจริงแล้ว ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อเกิดขึ้นก็จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือเกิดความสำเร็จได้ เพราะจะเกิดแนวคิดที่สามขึ้นมา ซึ่งเหนือกว่าสองแนวคิดที่ขัดแย้งกันอยู่ ดังนั้น ความขัดแย้งจึงเสมือนเป็นการบังคับให้มนุษย์ แสวงหาแนวคิดที่ใหม่ขึ้นเสมอ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อ องค์การทางสังคม เพราะจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และเปิดโอกาสให้มนุษย์ ตรวจสอบ ความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ทำให้เกิดความ เคยชิน ในการแลกเปลี่ยนความเห็นและยอมรับ นับถือ ซึ่งกันและกันมากขึ้น ผลเสียของความขัดแย้ง คือ อาจจะทำให้ตนเองขาดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพได้ ถ้าหากตนไม่รู้จักแก้ไขและสาเหตุ ของความขัดแย้งของตนภายในตนเอง มีอยู่หลาย ประการด้วยกัน การแก้ไขจึงต้องใช้วิธีการที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้น จำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ มิฉะนั้นอาจมีการแก้ไขปัญหาได้ ไม่ถูกต้อง และจะเกิดความเสียหายต่อผลงานใน ส่วนรวมได้ เช่น อาจมีผลให้คนที่ทนไม่ได้จะต้อง ย้ายหนีจากหน่วยงานนั้นไป ความเป็นมิตรระหว่าง บุคคลจะลดลง บรรยากาศของความเชื่อถือและ ไว้วางใจซึ่งกันและกันจะหมดไป และอาจเป็นการ ต่อสู้ที่ใช้อารมณ์ไร้เหตุผลมีการต่อต้านซึ่งอาจ ขัดต่อวัตถุประสงค์ เป็นต้น

หัวข้อที่ 5 มรดกบุญและบาป ในส่วนของ ผู้ศึกษาขอเสนอความเห็น ว่า ผู้เขียนให้แนวคิด ว่าในหัวข้อที่ 5 นี้บทนี้ผู้เขียนกล่าวถึง พระสงฆ์ ไม่ได้ใช้หลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้ามาอบรมสั่งสอนอุบาสกอุบาสิกาให้ใช้ ปัญญาไตร่ตรอง เหตุผล ศรัทธาใช้เหตุผล ประกอบ การสร้างพระพุทธรูปเชิงพุทธพาณิชย์คือ การใช้ ความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนาพุทธ มาทำให้เกิด รายได้หรือข้าวของเงินทองให้กับตนเอง ซึ่งเป็น แนวทางที่ขัดกับหลักคำสอนของพุทธศาสนาเป็น อย่างมาก พุทธพาณิชย์ ไม่ใช่เป็นแต่เพียงการ ซื้อขายพระเครื่องอย่างที่หลายคนเข้าใจแต่ยัง หมายถึง กิจกรรมอื่นๆ ที่ใช้ความเชื่อ ความศรัทธา ของพุทธศาสนิกชนมาแปลงเป็นเงินหรือทรัพย์สิน พุทธพาณิชย์ คือ กระบวนการค้าขายความเชื่อ และความศรัทธาในพุทธศาสนาโดยใช้วัตถุหรือ สัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาหรือ พระรัตนตรัย มาเป็นเครื่องมือสร้างรายได้แสวงหา ผลประโยชน์ในทางพาณิชย์ และกล่าวถึงการสร้าง พระพุทธรูปในนามของการบูชา “การบูชา” แต่เนื้อ แท้คือ สร้างเพื่อค้าขาย เป็นกิจการที่ลงทุนน้อย ที่สุด ผลกำไรงามที่สุด แต่ถ้าไม่มอดดวง ประทีป คือ ปัญญา ให้คนแล้ว พวกเขาก็ยังหลง มงายอยู่ กับการบูชาวัตถุ เพื่อผลที่ต้องการคือวัตถุ ไม่ได้ สัมผัสกับธรรมเลยแม้แต่น้อย ไม่มีการกระทำที่ เรียกว่า “บูชาธรรม” อันเป็นหัวใจสำคัญของการ บูชา และไม่ได้เข้าแนวทางการปฏิบัติธรรม อันเป็น หลักสำคัญในการดำเนินชีวิตถ้ามนุษย์เราทำอะไร หลายอย่างเพื่อสิ่งเดียวคือ “วัตถุหรือเงิน” เป็นสิ่ง ตอบแทนแล้วมนุษย์จะเอาสิ่งนี้แหละ มาย้ายมนุษย์

ด้วยกัน มนุษย์เราจะตระหนกอย่างแท้จริงว่าเราเป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน เสมอกันในเรื่องไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาแม้จะแตกต่างกันในเรื่องอื่นบ้าง เช่น ยศศักดิ์ สมบัติ เป็นต้น (Intasara, 2013 : 81-84) ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ประยุทธิ์ ปยุตโต) (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2016 : 31-32) กล่าวว่า ระบบของการทำพุทธพาณิชย์เป็นกระบวนการซึ่งจะมุ่งไปที่ผลประโยชน์มากกว่าการที่จะมุ่งส่งเสริมให้คน ได้เข้าใจในหลักธรรมคำสอนหรือความดีงามที่เกิดจากการสร้างวัตถุมงคล ทำให้ระบบการบุญกุศลอันถือได้ว่าเป็นแบบอย่างความสัมพันธ์ของพระสงฆ์และชาวบ้านที่มีลักษณะที่เกื้อกูลอุดหนุนกันและกัน และจะนำไปสู่ความสุขเกษมได้นั้น เปลี่ยนมาสู่ความสัมพันธ์ในระบบผลประโยชน์

ผู้วิจารณ์เห็นว่า เป็นการใช้เงินเพื่อแสดงออกซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนิกชนกับพุทธศาสนา ที่บ่งบอกถึงความใกล้ชิดและลักษณะความสัมพันธ์ที่มีร่วมกัน ผ่านกิจกรรมหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง ที่ศาสนาพุทธสอนให้คนลด ละ เลิก กิเลสทุกชนิด สอนให้ใช้สติและปัญญาในการแก้ปัญหา รวมถึงสอนให้เข้าใจที่เป็นกุศล หมั่นทำบุญทำทาน แต่ก็มีคนจำนวนไม่น้อยใช้พลังศรัทธาตรงนี้มาหาประโยชน์ใส่ตนเอง บางรายใช้วิธีสร้างเรื่อง (โกหก) ขึ้นมาเอง เพื่อให้เข้าใจว่าพระเกจิรู้นั้น เจริญรุ่งเรืองมีความขลังความศักดิ์สิทธิ์ เพื่อปั่นราคาของเหรียญหรือพระเครื่องรางที่ตนเองครอบครองอยู่ก็มีบางวัดใช้วัตถุและสิ่งปลูกสร้างหรือมีกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อให้คนมาทำบุญและบริจาคเงินเข้าวัด

เป็นต้น แนวปฏิบัติเหล่านี้ถือว่าเป็นพุทธพาณิชย์ทั้งสิ้น และเป็นกิจกรรมที่พึงได้รับความรังเกียจจากสังคมเป็นอย่างมากยิ่งผู้เขียนยังกล่าวระบบถ้าสร้างดีก็เป็นมรดกบุญของสังคม ถ้าสร้างไม่ดี ก็เป็นมรดกบาปตกอยู่แก่สังคม ซึ่งผู้เขียนไม่ได้ชี้แจงให้แจ่มแจ้งชัดเจน เหมือนหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทางสองประทีปในที่มืด ด้วยหวังว่าคนผู้มีจักจุกเห็นรูปได้เพราะปัญญาจะเจริญขึ้นได้ ต้องมาจากเหตุที่สำคัญ คือ ศรัทธาที่รับรองด้วยเหตุผล

หัวข้อที่ 6 การฟื้นฟูสังคมไทยและมนุษยชาติ ในส่วนของผู้ศึกษาขอเสนอความเห็นเห็นว่าผู้เขียนให้แนวคิดไว้ในหัวข้อที่ 6 นี้ว่านี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องราหู เรื่องจันทเทพบุตร สุริยเทพบุตร เป็นเทพนิยายของพราหมณ์ ในศาสนาพราหมณ์อันนี้เป็นความเชื่อที่มีกันอยู่ในสังคม ของเราเวลานี้ ก็กลายเป็นไสยศาสตร์ไป คอยอ้อนวอนราหู ถ้าเกิดมีเรื่องราหูขึ้นมา คนก็อ้อนวอนให้ได้สุขให้พ้นทุกข์ ซึ่งตามหลักพระพุทธศาสนาแล้วไม่มีสุข-ทุกข์ บุคคลต้องทำเอาเอง ราหูคือโมหะหรือความมืด ความ หลง ความหลงผิดหรืออวิชชาคือความไม่รู้นั่นเอง โขเครติสท่านถือว่า ความไม่รู้เป็นความชั่วร้ายอย่างหนึ่งตรงกันข้าม ท่านบอกว่าคนที่ทำผิดทั้งไม่รู้นั่นแหละ ควรถูกตำหนิมากกว่า เพราะ 1) ทำความผิด 2) เมื่อไม่รู้ ก็ทำผิดเรื่อยไป ความไม่รู้เป็นความชั่วร้ายอย่างหนึ่ง และ仍将นำไปสู่ความชั่วร้ายอื่นๆ อีกมากมาย มีตัวอย่างเยอะแยะที่คนทำผิดพลาดเพราะความไม่รู้ เพราะโมหะ เพราะอวิชชาพระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้ เป็นผู้ตื่น เป็นผู้เบิกบาน เป็นผู้ทำลายโมหะและอวิชชามาก่อน

ราหูจึงกลัว แม้แต่เพียงเอ่ยพระนามของพระองค์ เพราะฉะนั้นการทำจิตใจให้สว่าง ด้วยปัญญาเป็นเรื่องสำคัญมาก เราผู้เป็นชาวพุทธเป็นศิษย์ของพระพุทธเจ้า ขอให้มารู้เท่าทันสิ่งเหล่านี้แล้วเราก็จะไม่ตกใจกลัวสิ่งที่ไม่ควรกลัวและจะกล้าในสิ่งที่ควรกลัว เป็นผู้ที่ไม่ใครๆ หลอกหลวงไม่ได้โดยง่าย เป็นผู้มั่นคงในปัญญา รุ่งเรืองด้วยปัญญา สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย่อมเป็นผู้รุ่งเรืองด้วยปัญญา ในท่ามกลางปุถุชนเป็นอันมากที่รักชู้สาวได้ยาก เหมือนกองหยากเยื่อในทาง แต่สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย่อมเป็นผู้รุ่งเรืองด้วยปัญญา เพราะฉะนั้น ชาวพุทธเราก็ขอให้พัฒนาปัญญา ให้สมเป็นศิษย์ของพระพุทธเจ้า ผู้รู้ ผู้ตื่น ตื่นจากความหลงจากความมกมาย แล้วก็เป็นผู้เบิกบาน ด้วย ความกรุณา มีความกรุณาแล้ว หลอกหลวงใครไม่ได้ หลอกหลวงใครไม่เป็น ไม่มีกิจกรรมที่เป็นไปเพื่อความหลอกหลวง หรือเพื่อประโยชน์ของตัวเองแล้ว ทำให้คนอื่นเสียประโยชน์เพราะมีความกรุณา เห็นใจเขา สงสารเขา ดำเนินชีวิตตามรอยพระบาทของพระพุทธเจ้าคนที่ดีในโลกมนุษย์ เป็นคนมีศีลธรรมแม้แต่เทพก็ต้องนอบน้อม ไม่ใช่ว่าคุณต้องไปนอบน้อมต่อเทพแต่เทพต้องมานอบน้อมต่อคน เทพเจ้าทั้งหลายและเกรงใจ ขอให้มีความรู้สึกรู้ว่า เราเป็นผู้ที่สามารถพึ่งตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งสิ่งภายนอก แล้วก็อยู่กับสิ่งทั้งหลายทั้งปวงในโลกนี้ ด้วยความเป็นมิตรกัน อีกเรื่องก็คือ ต้องเปลี่ยนค่านิยมในสังคมไทย เสียใหม่ มีค่านิยมมากมายที่ไม่ดี เช่นค่านิยมเรื่องความ มั่งคั่ง เราต้องเปลี่ยนค่านิยมในเรื่องความมั่งคั่ง เรื่อง วัตถุนิยม เราต้องพยายามลดค่านิยมเรื่องความมั่งคั่งลงให้มากที่สุดเท่าที่จะ

เป็นไปได้ แล้วหันมาใช้ชีวิตแบบพออยู่พอกินส่วนเรื่อง การฟื้นฟูสังคมไทยในปัจจุบันนี้ เราจะฟื้นฟูแต่เวลานี้ ชาวชนบทพึ่งตนเองไม่ค่อยได้ มีปัญหามากมายซึ่งท่านทั้งหลายก็ทราบอยู่แล้ว สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ความโลภของคนทุกระดับ พื้นฐานสังคมไทยเราเวลานี้เกิดความชำรุดทรุดโทรมเป็นอย่างมาก เพราะเหตุที่มีความโลภ ความริษยา และความแค้นเป็นอย่างมาก สังคมของเรา จำเป็นจะต้องทำสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า มนุสยปฏิวัติ (Intasara, 2013 : 81-84) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ บุญสนอง บุญโยทยาน (Boonyotayan, 1985 : 98) กล่าวว่า พระราหูเป็นความเชื่อในลักษณะ มายาศาสตร์ ที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์เฉพาะราย และเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้คนให้ เห็นผลทันตา ในขณะใดขณะหนึ่ง ไม่ใช่เป็นที่พึ่งในระยะยาวในเรื่องเกี่ยวกับโลกหน้า สวรรค์หรือนรก ดังนั้นความเชื่อพระราหูจึงสามารถเป็นที่พึ่งของผู้คนทั้งในอดีตและปัจจุบัน เมื่อสภาพสังคมโดยรวมมีความเปลี่ยนแปลงไปความเชื่อพระราหูจึงต้องปรับบทบาทหน้าที่ตามความเปลี่ยนแปลงนั้น เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนให้ครอบคลุมทั้งผู้คนภายใน และภายนอกชุมชน

ข้อนี้ผู้วิจารณ์เห็นด้วยว่า ความไม่รู้เป็นความชั่วร้ายอย่างหนึ่ง และยังจะนำไปสู่ความชั่วร้ายอื่นๆ อีกมากมายส่วนการทำจิตใจให้สว่าง ด้วยปัญญาเป็นเรื่องสำคัญมากและการฟื้นฟูสังคมไทยในเรื่องความเชื่อใหม่สาเหตุมาจากการที่การเชื่อหมอโหราศาสตร์ถือฤกษ์ดี ยามดี ต้องปฏิรูปใหม่ตรงนี้ ผู้วิจารณ์ก็เห็นด้วยเพราะไม่ใช่จะเชื่อเกินไปอันไม่เป็นการทำมาหากินเลย วิถีชีวิตของ

คนเปลี่ยนแปลงได้ มนุษย์มีเจตจำนงเสรี เพราะฉะนั้น จะต้องส่งเสริมเสรีภาพทางปัญญา ขจัดความเชื่อเรื่องโชคชะตานิยมและหากลดละความโลภได้สังคมก็จะมีความเจริญมั่นคงทั้งด้านกายและจิตใจทั้งเพิ่มพูนปัญญา มนุสสปฏิวัติ นั้นมีอยู่สามทาง คือ ทางที่หนึ่งเกี่ยวกับตัวมนุษย์คือ ความผันแปรในรูปธรรมหรือความคิดที่เปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ ทางที่สองเกี่ยวกับฐานะของมนุษย์ในสังคมคือ การเปลี่ยนสภาพมนุษย์จากความเป็นทาส ความสูงต่ำ และการแบ่งชั้นวรรณะให้กลายเป็นเสรีภาพและเสมอภาพ ทางที่สาม คือ การเปลี่ยนลักษณะนิสัยใจมนุษย์จากสภาพอันไม่พึงปรารถนา ให้เข้าสู่สภาพอันพึงปรารถนา ที่กล่าวกันว่าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทางเป็นนักปฏิวัติอย่างสูงสุดนั้น ท่านทั้งหลายคงเห็นแล้วว่าเป็นการพ้นวิสัยที่จะกล่าว วัฒนธรรมไทย แต่โบราณ มีเรื่องการกินง่าย อยู่ง่าย รู้จักพอ เป็นวัฒนธรรมที่ดีมาก เพราะเราได้รับต้นแบบมาจากพระอริยเจ้าผู้ไม่มีกิเลส เป็นอริยวัฒนธรรม อยู่ในวัฒนธรรมนั้นก็พลอยมีชีวิตที่เรียบง่าย โปร่ง เบา มีความสงบสุข เพราะดำเนินชีวิตตามรอยของพระอริยะ จุดแข็งในบทนี้ที่ทำให้ผู้อ่านอยากปฏิบัติตาม แต่แค่อยากอ่านเพื่อความบันเทิงก็ยอมแค่รู้แต่เกิดประโยชน์เช่นนั้นไม่ได้

4. สรุป

จุดเด่นของหนังสืออยู่ที่การอธิบายเนื้อหา นั้น ได้ใช้ภาษาที่ทำให้คนอ่านเข้าใจง่ายไม่ลึกจนเกินไปเหมาะสำหรับคนที่สนใจศึกษาหลักธรรมในเชิงปรัชญาและศาสนา เนื่องจากผู้เขียน

มิได้มีการอธิบายเชิงปรัชญาบูรณาการกับแนวคิดทางด้านศาสนาทำให้สามารถเชื่อมโยงให้สอดคล้องรวมทั้งการเปรียบเทียบยกตัวอย่างให้ข้อคิด เช่น คุณสมบัติของชาวพุทธที่ผู้เขียนสามารถบรรยายได้ดี คุณสมบัติพื้นฐานของชาวพุทธที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ มี 5 ประการ คือ 1) ศรัทธา ความเชื่อที่มีเหตุผล 2) ศีล ความประพฤติดีทางกาย วาจา การงดเว้น จากการเบียดเบียน 3) ความไม่ถือมงคลตื่นข่าว หนักแน่นในเรื่องกรรม ไม่ถือมงคลภายนอก อันขัดกับหลักกรรม 4) ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพุทธศาสนา 5) ทำอุปกะระคือ บำเพ็ญบุญในพระพุทธศาสนาส่วนหลักธรรมที่ยกมากล่าวอ้างก็มีหลายเรื่อง เช่น ศรัทธา 4 กุศลกรรมบถ 10 อปายมุข 6 พระสูตรต้นตอปัญหาเรื่องมหาปริณิพพานสูตรหลักปฏิจจสมุปาบทหรืออิทัปปัจจยตา หลักกรรม โยนิโสมนสิการ ทาน ศีล ภาวนา เป็นต้นโดยการอ้างทั้งสองส่วนมีการอธิบายเพิ่มเติมแยกต่างหาก ส่วนเรื่องเนื้อหาความถูกต้องของทฤษฎีหรือหลักธรรมะคงต้องมีการไปค้นคว้าหาข้อมูลความถูกต้องต่อไป

สิ่งที่ผู้วิจารณ์อยากเสนอเกี่ยวกับหนังสือเล่มนี้ก็คือ เป็นหนังสือที่อ่านแล้วก่อให้เกิดความรู้ ก่อให้เกิดปัญญามีอรรถรสในการอ่านเป็นอย่างยิ่ง ถ้าอ่านเนื้อเรื่องทั้งหมดแล้วก็จะทำให้เข้าใจและซาบซึ้งในเนื้อหามากขึ้นและถ้าอยากอ่านเฉพาะบางเรื่องแล้ว ถ้าอ่านเรื่องนั้นก็ยิ่งเข้าใจซาบซึ้งในบทนั้นๆ มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะมีการอธิบายคำสอนทางพระพุทธศาสนาในเชิงปรัชญาและสอดคล้องเชิงวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดความสนใจที่จะติดตามผลงานในเรื่องอื่นๆ ของผู้เขียนต่อไป อีกโดยเฉพาะ

หลักธรรมที่อ้างอิงจากพระไตรปิฎกก็ต้องไปศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อเสริมความรู้ใหม่ๆ ให้มากขึ้น ย่อมได้รสชาติในการอ่านไปอีกแบบถึงอย่างไรก็ตามเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ได้ได้เน้นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องต่างๆ ด้วยศรัทธาที่ประกอบ ด้วยปัญญาเชื่อในพระรัตนตรัย รับรองด้วยเหตุผล

โดยเฉพาะคำสอนที่เป็นหนทางการหลุดพ้นด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้แล้วแสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาว่าด้วยเหตุผลก่อให้เกิดปัญญารวบรวมแนวคิดในการประยุกต์ใช้หลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ว่าด้วยการเข้าถึงความพ้นทุกข์ได้ อย่างครอบคลุม สันกระบับ และรัดกุมที่สุด

References

- Boonyotayan, B. (1985). *Human and society*. 7th edition. Bangkok :Thammasat University.
- Intasara, W. (2013). *The basic features of Buddhists*. Bangkok : Khun Thong Industry and Printing Co., Ltd.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2012). *Buddhadhamma extended edition*. 32th edition. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University printing house.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2016). *Dictionary of Buddhism pramuandhamma*. 34th edition. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University printing house.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2016). *The situation of Buddhism, the current superstition*. 12th edition. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University printing house.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2018). *Dictionary of Buddhism Glossaryissue*. 31th edition. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University printing house.
- Suphap, S. (2000). *Thai society and culture: values, family, religion, tradition*. 11th edition. Bangkok : Thai Wattana Panich.